

Final de trajecte

- De l'acumulació d'errors de la Concertació, el partit al Govern, només es podia esperar una derrota

ANTONI TRAVERIA, Director de la Fundació Casa Amèrica Catalunya.

EL PERIÓDICO DE CATALUNYA, 19.01.10

Tots els llums d'alarma s'havien encès anys enrere per a la coalició de partits de la Concertació Democràtica xilena. Hi havia temps suficient per modificar les dades que apuntaven a un desenllaç electoral com el que finalment s'ha produït. Però els que podien revertir aquells mals presagis van preferir no fer res, confiats que la por de la dreta seria suficient per compensar el profund desgast que havien tingut des del 1990. No hi ha hagut miracle final i l'aliança de les dretes ha triomfat perquè no hi havia cap marge per modificar tendències de canvi molt consolidades. La derrota de la Concertació tindrà conseqüències internes molt profundes, necessàries, per un significat clar de final de trajecte. Els greus errors comesos haurien de ser motiu d'una severa, immediata i rigorosa autocrítica que generi una renovació total en les formes i en els continguts, amb nous lideratges que aconseguixin la refundació ambiciosa d'un projecte avui esgotat.

El triomf electoral de les dretes va néixer d'una greu crisi de la Concertació, que després de 20 anys i quatre governs consecutius es va presentar dividida i exhausta a la primera volta del 13 de desembre passat. Té molt mèrit el triomf de **Sebastián Piñera**, sens dubte, però el multimilionari empresari ha comptat amb la inestimable col·laboració d'un pèssim rival, **Eduardo Frei Ruiz-Tagle**, que representava el passat molt més que el futur. El triomf de l'aliança de les dretes a les

eleccions municipals de l'octubre del 2008 va situar **Piñera** al davant de la carrera presidencial. La Concertació apareixia, en canvi, fragmentada, sense programa comú ni lideratge definit. En aquest context de debilitat es va elegir un candidat gris que ja havia estat president (1994-2000) en un mandat que no es recordava precisament amb entusiasme.

I, per si tot això fos poc, es va menysprear la discrepància interna d'un jove que l'única cosa que demanava era que se celebressin primàries per elegir el candidat de la Concertació, tal com estava estipulat. Aquell jove d'esquerres, que van qualificar de díscol i de qui es feien acudits amb les seves inicials, **Marco Enríquez-Ominami**, MEO, va aconseguir, sense partit, presentant-se com a independent, un gens menyspreable 20,13% de sufragis a la primera volta celebrada el 13 de desembre passat. El seus votants van ser tots desertors de la Concertació que no volien saber gaire d'un candidat com **Eduardo Frei Ruiz-Tagle**.

La imatge eficaçment transmesa per **Piñera** d'una dreta moderna democràtica civilitzada ha aconseguit amagar el perfil d'una part nombrosa dels que l'acompanyen en la seva pesada motxilla: tots els sectors no democràtics de la ultradreta que van donar suport a **Augusto Pinochet**, agrupats al voltant de la UDI, el partit de l'extrema dreta majoritari a la coalició, ple d'exministres, militars retirats, càrrecs còmplices de la dictadura, destacats membres de l'Opus Dei i dels guerrillers de Crist. Els dubtes sobre el grau de compromís adquirit amb tots aquests sectors per part de **Piñera** començaran a aclarir-se just en el mateix instant que anunciï la composició del seu Govern i les polítiques que desenvoluparà en relació amb la recerca de justícia en les violacions dels drets humans.

Xile ofereix la paradoxa de ser reconegut al món com un model exitós de transició política, amb una economia dinàmica, amb avanços molt importants en la lluita contra la pobresa, contra l'exclusió social i amb unes institucions democràtiques recuperades després de la dictadura que funcionen de manera acceptable i que aporten una notable estabilitat social, no exempta, però, de convulsions, en absolut comparables a altres veïns de la regió. Potser, la contradicció està llavors en el fet que totes aquestes conquestes no han anat acompanyades de canvis estructurals en l'efectiva cotilla institucional dissenyada pels ideòlegs de la dictadura, els mateixos que han recolzat **Piñera** en aquesta elecció. Un camp de mines que els demòcrates agrupats en la Concertació Democràtica tampoc han sabut o no han volgut desactivar.

L'arribada de **Michelle Bachelet** al poder l'any 2006, una dona, divorciada, agnòstica, socialista, perseguida per la dictadura, va suposar un gran impacte per a un país tradicionalment catòlic, conservador i masculista. **Bachelet** va anar superant totes les dificultats –el malson que va suposar la posada en marxa del nou sistema de transport a la capital, el Transantiago; o les massives manifestacions dels pingüins estudiants contra la llei d'educació– i, gràcies al seu carisma, la seva credibilitat i la seva implicació personal, va poder aconseguir l'històric percentatge del 83% de valoració positiva de la seva presidència al final del seu mandat. A la vella Concertació, en canvi, se li ha esgotat el crèdit que majoritàriament li van atorgar els xilens durant dues dècades, després de múltiples advertències que no van ser ateses. De l'acumulació d'errors no podia esperar-se res més que una derrota. El pitjor és pensar que el que va passar diumenge es podia haver evitat.